

‘De Stille kracht’ maakt indruk

‘De stille kracht’ van Toneelgroep Amsterdam laat de schurende kanten zien van de complexe relatie van Nederland met zijn kolonie.

TEKST **Robbert van Heuven**

Ergens halverwege de voorstelling ‘De stille kracht’ van Toneelgroep Amsterdam barst de Nederlandse ambtenaarsvrouw Eva (Maria Kraakman) in snikken uit. Ze verdraagt Indië niet langer: de kakkerlakken slopen de piano, er zitten vochtvlekken in haar zijden jurk en haar mooiste blouse valt in de tropen uit elkaar. Waarom, zucht ze, slepen we toch al die beschaving naar deze kant van de wereld, als hij hier toch uit elkaar valt?

Het is de rode draad in de roman van Louis Couperus, waarop het Amsterdamse gezelschap zijn voorstelling baseerde en ook die van de voorstelling: hoe innig Nederland en Indië ook met elkaar verstrengeld zijn, uiteindelijk zijn Oost en West verschillende werelden die elkaar slecht verdragen. In een indrukwekkende voorstelling laat regisseur Ivo van Hove de schurende kanten zien van de complexe relatie van Nederland met zijn kolonie.

Resident Otto van Oudijck (Gijs Scholten van Aschat) houdt van Indië en ziet zichzelf als vader voor de bevolking van zijn stadje. Ondertussen gaat hij in zijn Hollandse nuchterheid wel erg makkelijk voorbij aan de lokale gebruiken en gevoeligheden. Als hij uit bestuurlijke overwegingen zijn Indonesische regent ontslaat, begint het stenen te regenen richting het huis van de resident en beginnen er geesten in de bomen te huilen. Dat zouden bovennatuurlijke verschijnselen kunnen zijn, maar net zo goed pesterijen van de plaatselijke bevolking. Gericht als hij is op het ambtelijke en materiële, blijft de stille kracht van de Indische onvrede onbegrijpelijk voor Van Oudijck.

In de regie van Van Hove is de bevolking constant aanwezig als de bediendes die geruisloos langs de wanden glijden om geroutineerd de volgende borrel of het volgende diner neer te zetten. Op de enorme, lege, houten vloer proberen de Nederlanders ondertussen greep te krijgen op een land dat ze niet begrijpen en een bevolking die ze nooit echt zien.

Het is echter niet alleen de stille kracht van de Indische onvrede die de kolonie doet kraken in zijn voegen. Het zijn ook de overweldigende natuurkrachten (de regen, de hitte, de uitgestrekte jungle) die de Nederlanders angst inboezemen, omdat ze er geen vat op kunnen krijgen. Die natuur wordt verbeeld door indrukwekkende toneelmachinerie die

de personages kan teisteren met stortbuien, tropische misten en onweerstormen.

Van Oudijck blijft ondanks al die ellende van ‘zijn’ Indië houden. Precies in die onbeantwoorde liefde schuilt ook een deel van de ingewikkelde band van Nederland met Indië. Die band heeft Toneelgroep Amsterdam knap weten te vangen.

★★★★★

Tot en met 14 februari 2016 te zien in Amsterdam en Antwerpen. www.tga.nl

Waarom slepen we al die beschaving naar deze kant van de wereld, als hij hier toch uit elkaar valt?

Halina Reijn en Aas Gredarius jr. in ‘De stille kracht’. FOTO JAN PULSWELLD

De stille kracht

Te zien eigen soep rond Koningsdag

Het is echter niet alleen de stille kracht van de Indische onvrede die de kolonie doet kraken in zijn voegen. Het zijn ook de overweldigende natuurkrachten (de regen, de hitte, de uitgestrekte jungle) die de Nederlanders angst inboezemen, omdat ze er geen vat op kunnen krijgen. Die natuur wordt verbeeld door indrukwekkende toneelmachinerie die